

BİREYLERARASI İLETİŞİM

ILT101

KISA ÖZET

1- Bireylerarası İletişim Yaklaşımı

İLETİŞİM KAVRAMI

İletişim kavramı Latince'de "bilgiyi ileten" ya da "aktaran" anlamına gelen "communicato" kelimesinden türemiştir. Yakın bir zamana kadar da dilimizde Fransızca söylenişle "komünikasyon" halinde kullanılırdı. Türk Dil Kurumu sözlüğünde iletişim sözcüğü *isim* Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komünikasyon olarak tanımlanmaktadır.

İletişim;

- Bilgi alışverişi anlamına gelir.
- Düşüncenin sözel olarak karşılıklı değiş tokuşudur.
- Veriden alıcıya aktarılan bilgi ya da haber sürecidir.
- Duyguların, düşüncelerin, bilgi ve becerilerin aktarılma sürecidir.
- İletiler aracılığıyla sosyal etkileşim biçimidir.
- Belli bir konumdan, yapıdan bir diğerine geçiş sürecidir.
- Kişiler ve ülkelerin arasında haberlerin, verilerin, fikirlerin, mesajların paylaşım sürecidir.
- Bir kişinin tekelinde olanın başkalarıyla paylaşılması, başkalarına da aktarılması sürecidir.
- Karşılıklı ilişkilerin aracıdır.

BİREYLERARASI İLETİŞİM

Kişilerin farkında olarak ya da olmayarak birbirlerine ilettikleri duygu, düşünce ve ifadelerdir. Bireylerarası iletişim insan iletişiminin temelini oluşturur. İki kişi birbirinin varlığını fark ettiği anda iletişim süreci baslar. Bu iletişim süreci sözlü ya da sözsüz olabilir.

İletişim Sürecini Oluşturan Temel Unsurlar

İletişim sürecini oluşturan temel unsurlar şu şekilde sıralanabilir:

- Gönderici (Kaynak)
- Kanal (Araç)
- İleti (Mesaj)
- Alıcı (Hedef)

Gönderici (Kaynak): İletişimi başlatan kişi göndericidir ve iletişim sürecinin başlangıcıdır. İletişim kurabilmesi için anlaşılır, kısa ve etkili iletiler göndermesi gerekir.

İleti (Mesaj): Göndericinin alıcıya aktardığı sözlü ya da sözsüz tüm bilgilerdir. İleti, iletişim sürecinin merkezini oluşturur.

Başarılı bir iletinin taşınması gereken bazı özellikler şu şekilde sıralanabilir:

- İleti açık ve anlaşılır olmalıdır.
- İleti doğru zamanda ve ortamda iletilmelidir.
- İleti için uygun kanal seçilmelidir.
- İletinin anlaşılabilirliğini ve iletimini aksatacak gürültü olamamalıdır.

Kanal (Araç): Gönderici alıcıya iletisini gönderebilmek için iletişim araçlarını kullanmak zorundadır. Bu araçlar ses, beden, yazı, resim, fotoğraf, telefon, televizyon gibi sözlü ya da sözsüz araçlardır.

Alıcı (Hedef): Gönderici tarafından iletinin gönderildiği kişi ya da kişiler alıcıdır.

İletişimin Başarısını Etkileyen Temel Unsurlar

Yukarıda sıralanan ve kısaca tanımlanan unsurların yanında, iletişimin başarısını etkileyen üç temel öğeden daha söz edilebilir.

Bunlar:

- Geri Bildirim (Dönüt)
- Ortam (Bağlam)
- Gürültü *Geri Bildirim*

(Dönüt): Çeşitli iletişim kanalları aracılığıyla alıcıdan göndericiye gönderilen ileti biçimleridir.

Geri bildirimler, gönderici ile alıcı arasındaki iletişim sürecinde aşağıda sıralanan bazı durumlar hakkında bilgi verir:

- Gönderici ve alıcı arasındaki iletişimin başarısı
- Alıcı tarafından iletinin anlaşılıp anlaşılmadığı
- Alıcı tarafından iletinin algılanıp algılanmadığı
- Alıcının iletiye karşı tepkisi

Ortam (Bağlam): İletişimin olduğu çevre ortam ya da bağlam olarak tanımlanır. Bu sebeplere bağlı olarak iletişim ortamı şu özelliklere göre değerlendirilebilir:

- İletişimdeki kişilere bağlı sosyal özellikler
- İletişim ortamının sosyal özellikleri
- İletişim ortamının fiziksel özellikleri

Gürültü: İletişim sürecini olumsuz etkileyen bütün unsurlar gürültü olarak ifade edilir.

İletişim Sürecinde Göstergeler ve Kodlar

İletişim sürecinde gönderici ile alıcı arasında iletişimin gerçekleşmesinde göstergelerden ve kodlardan yararlanır. Göstergeler, anlamlandırma yapılarıdır ve kendi dışında bir şeyi gösteren, onun yerini alabilen ya da sembolü olabilen görüntü, sözcük ve eylem gibi olgulardır. Kodlar ise, içinde göstergelerin düzenlendiği ve göstergelerin birbirleriyle nasıl ilişkilendirilebileceğini belirleyen sistemlerdir.

İLETİŞİM MODELLERİ

İletişim kavramının bilimsel açıdan anlaşılmasını ve çözümlenmesini amaçlayan sistematik çalışmalardır. Bu çalışmalar iletişim sürecinin üç temel unsuru üzerine yoğunlaşır:

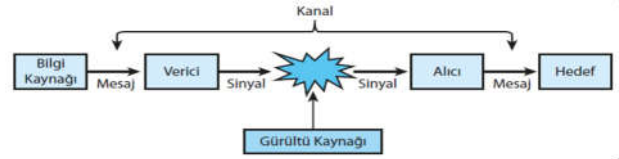
- Gönderici (Kaynak)
- Kanal (Araç)
- Alıcı (Hedef)

Bu modeller şu şekilde sıralanabilir:

- Shannon ve Weaver Modeli
- Osgood ve Schramm Dairesel İletişim Modeli
- Lasswell Modeli
- Gerbner'in Genel İletişim Modeli
- Newcomb ABX Modeli
- Westley MacLean Modeli

Shannon ve Weaver Modeli

Claude Shannon ve Warner Weaver bir telefon şirketinde çalıştıkları süreçte bu iletişim modelini geliştirmişlerdir. "Matematiksel İletişim Modeli" olarak da tanımlanan bu model; iletişim kanallarını daha etkin bir biçimde kullanabilmeyi araştırmak ve elektronik ortamda enformasyon aktarımı sırasında oluşan teknik sorunları ortadan kaldırmayı amaçlamıştır. İletişimi doğrusal bir süreç olarak değerlendiren Shannon ve Weaver Modeli beş unsurdan oluşur:

Osgood ve Schramm Dairesel İletişim Modeli

Shannon modelinin düz çizgisel modeline karşılık Osgood ve Schramm modeli daireseldir. Bu iki model arasında şu farklardan söz edilebilir:

- Shannon öncelikle gönderici (verici) ve alıcı arasında araç görevi gören kanallara yönelir.
- Osgood ve Schramm ise iletişim sürecindeki aktörlerin davranışlarına yönelir. Bu dairesel modelde;
- İletişim sürecinin bir yerde başlayıp bir yerde bitmediği,
- Sürecinin sonsuz olduğu,
- Çizgisel iletişim modelinde olduğu gibi gönderici ile alıcı rollerinin sabit olmadığı ve rollerinin sürekli değişerek bir ileti döngüsünün olduğu savunulur.

Lasswell Modeli

Amerikalı bir siyaset bilimci olan Harold Dwight Lasswell, kitle iletişim süreçlerinin çözümlenmesinde en önemli modellerden birini oluşturmuştur.

Lasswell Modeli olarak tanımlanan bu modelde, çizgisel ve sorgulayan bir iletişim modeli anlayışıyla soruna şu şekilde yaklaşır:

- Kim? (Gönderici)
- Ne dedi? (İleti)
- Hangi kanalla? (Kanal/Araç)
- Kime? (Alıcı)
- Hangi etkiyle? (Etki)

Gerbner'in Genel İletişim Modeli

Annenberg İletişim Fakültesi'nin eski dekanı olan Profesör George Gerbner, genel amaçlı bir iletişim modeli geliştirmek için çalışmıştır. Amaç, geniş bir uygulama alanı olan modeli oluşturabilmektir. Bu modelin en önemli özelliği, farklı özellikleri olan iletişim süreçlerinde farklı biçimlere sokulabilmesidir. Bu modelde, Gerbner iletişim sürecini iki boyuttan oluşan bir süreç olarak görür:

- Algı boyutu
- Aktarma veya araçlar ve kontrol boyutu

Yatay düzlem (Algı boyutu) E : Olay M : Kisi ya da makine E1 : M tarafından algılanan mesaj

Dikey düzlem (Denetim ve araç boyutu) S : Sinyal ya da biçim **E2** : M tarafından üretilen içerik
Algı boyutu: Bir E olayı gerçekleşir ve olayın içerik ya da mesajı M tarafından algılanır (M kişi ya da makine). Bu mesaj, M tarafından E1 şeklinde algıya dönüşür.

E ile M arasında üç unsur vardır:

- Seçim
- Bağlam (İlişkiler örgüsü)
- Uygunluk

Denetim ve araç boyutu: E2, M tarafından algılandığı biçimde oluşturulmuş olay içeriğidir. Bu durumda M, mesaj kaynağı haline gelmiştir ve M mesaj hakkında bir durum ya da sinyal oluşturur. Gerbner bu durumu mesajın SE2 halindeki biçimi ve içeriği olarak tanımlar.

Newcomb ABX Modeli

Newcomb Modeli'nin temeli bireylerarası ilişkileri kapsar. Model doğrusal bir yapıda değildir ve üç köşelidir. Newcomb'a göre toplumsal ilişkilerde dengeyi sağlamakta basit ve esaslı bir rol söz konusudur.

- A : Kişi
- B : Kişi
- X : Olay, durum, kişi.

Westley MacLean Modeli

Newcomb ABX modelinin kitle iletişime uyarlanarak geliştirilmiş halidir. Bu uyarlama, kitle iletişimi ile bireylerarası iletişim arasındaki temel farklılıklara dayanır. Bu temel farklılıklar şu şekilde sıralanabilir:

- Kitle iletişim sürecinde geri bildirim aracılığıyla etkileme azdır ya da ertelenmektedir.
- Kitle iletişim sürecinde yayıncılar çok sayıdadır. Alıcıların tersine, çevredeki objelere kendilerini yöneltmek, çok sayıdaki benzer olaylardan ayıklamalar yapmak zorundadırlar.

X : Sosyal çevrede oluşan bir olay. Medyanın ilgisini çeken bu olaya ilişkin iletişim, medya araçlarıyla yapılır.

A : X'e ilişkin bir şey söyleyen bir kişi ya da örgüttür. Bir siyasetçi, sözcü ya da haber kaynakları olabilir.

C : B için seçimler yapan ve A'nın tüm iletileri arasından seçtiklerini aktaran medyadır. B ile iletişim kurmak üzere doğrudan X'ler arasından da seçim yapabilir. C'nin bir rolü de, A'nın olduğu gibi, B'nin bilgi gereksinimlerine aracı olmaktır. B'nin gereksinimlerini karşılamak dışında, bu rol iletişim amaçlı değildir.

B : Çevreye ilişkin bilgi alma gereksinimi olan izleyiciyi, dinleyiciyi ve okuyucuyu temsil eder.

X' : Kanala ulaşmak için C (iletişimci) tarafından yapılan seçimlerdir.

X'' : Medya örgütlerince izleyiciye, dinleyiciye ve okura iletmek için yayımlanan, değiştirilmiş iletidir.

fBA : B'den esas kaynak olan A'ya geri bildirimdir.

fBC : Kamudan medya örgütlerine akan geri bildirimdir.

fCAW : İletişimciden kaynağa yönelik geri bildirimdir.

2- Bireylerarası İletişim Süreçleri

BİREYLERARASI İLETİŞİM SÜRECİNİN TEMEL ÖGELERİ

Bireylerarası iletişimin kaynak ve hedefini insanlar oluşturmaktadır. Bir iletişimin bireylerarası iletişim olarak tanımlanabilmesi için;

- Bireyler belirli bir mekan ve yakınlık çerçevesinde yüz yüze ilişki içerisinde olmalıdır.
- Bireylerarasında karşılıklı olarak iki yönlü bir mesaj alışverişi gerçekleşmelidir.
- Bireylerarasındaki mesajlar, sözlü, sözsüz ya da yazılı nitelikte olması gerekmektedir.

Sözlü ve Sözsüz İletişim

Bireylerin sözel olarak konuşmayı seçmemeleri ya da reddetmeleri de bir iletişim biçimidir. İletişimsel süreç içerisinde sözsüz gerçekleştirilen eylemler sözel olarak ortaya konulan kadar önemlidir.

Sözlü İletişim

İletişim içerisinde bireylerin birbirlerine sözcükler yoluyla ilettiği mesajlar sözlü mesaj olarak tanımlanmaktadır.

Dil: İnsanların bireysel iletişim sürecinde duygu ve düşüncelerini semboller, kelimeler yolu ile aktarma ve anlamlandırma biçimine denir.

Dil Ötesi: Dil ötesi iletişim, sözcüklerin kullanımından çok kullanılan sesin niteliğiyle ilgili özellikleri tanımlar. Ses tonu, sesin hızı, şiddeti, kelime vurgusu ve duraklamalar gibi özellikler dil ötesi iletişim olarak ifade edilmektedir.

ÖZETİN DEVAMI İÇİN TIKLAYINIZ

Sözsüz İletişim

Bireyler arasında gerçekleşen iletişimin sözcüklere dayalı olmadan gerçekleşen ses tonu, vücut dili, duruş, bakış, jest ve mimikler gibi unsurları sözsüz mesajlar olarak nitelendirilmektedir.

Bedensel Temas ve Mesafe

Bireylerin oluşturdukları yakın ya da uzak mesafeler onların duygu durumlarını ve karşı tarafa olan ilgilerini göstermektedir.

Yüz ve Beden Hareketleri

Bireyler ilişki içerisinde buldukları diğer kişiler ile çeşitli göz teması, yüz ifadeleri, dokunma, kafa işaretleri, el ve kol duruşu, bacak hareketleri, beden yönelimi ve oturma biçimleri gibi yollarla sözsüz olarak iletişimsel mesajlar iletmektedir.

Mekan Kullanımı

Bireyler, kendi çevreleriyle kurdukları mekânsal ilişkiler ve boş alanlar çerçevesinde diğer bireylerle iletişimde bulunurlar. Bir birey belirli bir mekân içerisinde diğer bir bireye karşı uzaklığıyla birtakım mesajlar iletir. İnsanlar yakın ilişki içinde buldukları bireyler ile daha yakın bir mesafede bulunurlarken daha az samimi olduklarıyla daha uzak bir mesafede yer alırlar. Bunlar mekân kullanma yoluyla yapılan sözsüz iletişimidir.

Araç Kullanımı

Bireyler çevrelerindeki çeşitli araçların kullanımı, belirli kıyafetler ve takılar gibi obje-ler yoluyla diğer bireylere birtakım mesajlar iletirler. Bireylerarası iletişim sürecinde söz konusu araç ve objelerin kullanımı sözsüz iletişim açısından önemlidir. Araç kullanımı yoluyla bir birey diğerine sosyal, ekonomik durumu ve statüsü gibi konularda üstü kapalı mesajlar iletebilmektedir.

BİREYLERARASI İLETİŞİM SÜRECİNİN ÖZELLİKLERİ

İletişim insanın, sosyal yaşamının bir ürünü ve bir gereğidir. Bireylerarası iletişim sürecinin gerçekleşmesini sağlayan pek çok özellik bulunmaktadır.

Bu özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- Bireylerarası iletişimde en az iki insan vardır.
- Tek yönlü değil, çift yönlü ve karşılıklıdır.
- Bireylerarası iletişim yüz yüze ya da teknoloji ile aracılanmış olabilir.
- Bireyler iletişimi kendi adlarına gerçekleştirirler.
- İletiler sözlü ve sözsüz niteliktedir.
- Bireylerarası iletişim bir süreçtir.
- Bireylerarası iletişim süreci örtülü ya da açık bir amaç doğrultusunda gerçekleşir.
- Bireylerarası iletişim bilginin, duygunun, düşüncenin, yaşantının paylaşımıdır.
- Bireylerarası iletişim hem psikolojik hem de sosyal/kültürel bir olgu ve süreçtir.
- Bireylerarası iletişimde taraflar arasında belirli bir zaman ve mekan birliği bulunmaktadır.

BİREYLERARASI İLETİŞİM SÜRECİNDE ÖNEMLİ UNSURLAR

Bireylerarası iletişim en temelde en az iki kişi arasında anlamları paylaşma süreci olarak ifade edilebilir. Bireylerarası iletişimde kaynağın mesajı bilgi, birikim ve davranışları ile alıcıya doğru ve anlaşılır bir biçimde gönderebilmesi oldukça önemlidir.

Dinleme

Bireylerarası iletişim sürecinin sağlıklı olarak işlemesi için, sözlü ve sözsüz mesajların etkinliği ile birlikte düşünce, tutum ve davranışların anlaşılmasında ve paylaşımın gerçekleştirilmesinde dinleme önemli bir kavramdır.

Aktif Dinleme

Aktif dinleme, dinleyicinin de konuşmacıya sözlü ya da sözsüz ifadelerle katkı sağlaması anlamına gelir.